

APRÓ KÖZLEMÉNYEK.

Kusaly. Két községünk viseli ezt a nevet, az egyik Szilágyban, a másik Szolnok-Dobokában. Az előbbi 1300: *Kwsal*, 1350: *Kusaly*, 1591: *Kusaj*. Az utóbbi 1348: *Kusal*, 1405: *Kusaly*, ma *Kosály*. (Ez Kapylen = törökül „tigris” mellett fekszik.) A *Vár. Reg.*-ban egy *Kusol-völgy* fordul elő a kolozs-megyei *Vista* határában. Ugyanott szerepel egy *Kusoj* (Cusoy) nevű ember, alkalmasint Szolnok-Dobokából.

Azt hisszük, hogy *Kusoj* (Kusaly) olyan kicsinyítő képzővel ellátott név a *kus* szóból, mint *Uraj* az *úr*-ból stb. (*N. Ny. X.*: 131., 152.) A magyar *kus* pedig a török *kus* = madár, sólyom köznév, mely régen alkalmasint személynévképpen használtatott. *Kus* a törökségben előfordul személynévképpen (l. *M. Ny. X.*: 247.). Nálunk az *Ákos* nemzetség nevében maradt fenn (*Ak* + *kus* = fehér madár, sólyom). Ennek nevét őrzi többek közt a szilágymegyei *Ákos* község.

A magyar *madár* közső is előjön a régiségben személynévképpen. *Kosaj* krimiai tatár személynévképpen a *Körös*i *Csoma Arch.*-ban (I: 324.). *Kusd* falu volt Tolnában besenyő területen (*Csánki* III: 436.)

Aligha kétséges, hogy a *Vár. Reg.*-ban szereplő szatmári *Kusa* várjobbágy neve, sőt az u. ott előforduló szilágymegyei *Kusun* is, a magyarba névképpen átkerült *kus*-nak továbbképzett alakja.

Azt hisszük tehát, hogy az itt fel említett és területileg is részben feltűnően lokalizálódott nevek mind összetartoznak. *Bátky Zsigmond.*

Kolom-tó a kiskunsági Izsák és Fülöpszállás között. Ma így találjuk a térképeken, de korábban *Galgóczy* és *Fényes*, *Kolon*-nak írta, viszont *Lipszky Kolum*-nak. Különben a vas-megyei *Kolom* is *Kolon* volt régebben (1221: villa Colou, Kolon, 1459: Kolon, Csánki II.).

Egy *Kolon* (Colen, Colun, Culun) nevű tavat és községet már 1055-ben (sőt 1009 körül is) említenek. Ez *Er-délyi László* szerint (*Nyelvtud. Közl.* XXXIV: 396.) Fejérmegye későbbi Besenyő területén, a török nevű s ma is meglévő *Kajtor*¹⁾ pusztája tájékán feküdt.²⁾

Azt gondoljuk, hogy a törökben személynévként használt baskir *ku-lun* (kolon = csikó) szó rejtőzik benne. *Taj* (= csikó), *ulah* (= ló) ismert török-magyar személynévek.³⁾

¹⁾ *Kajtor* (szállása) *R. Nagy László* szerint a török *kaj* + *mak* = „visszatérni” igéből származik, tehát nem magyarítható *finn*-ből, mint egy olvasónk gondolja. *Kalán* is török szó. (*N. L.* szerint a *kalmak* = „maradni” igéből). A gazdag *Kalán* nemzetségnek Csongrád-Csanádban voltak birtokai. Itt feküdt *Kalan-Köröse* és *Kalan-teleke*. De volt *Kalanteleke* (Kalán) Hunyadban is, sőt véletlen e, nem e, ugyanott volt (akárcsak Baranyában) *Bár* is, (*Bár-Kalán* nemzetség!), sőt oláhos végzetten egy *Barcst* is (1517-ben a török nevű *Susmán* családdal; ehhez a fejérmegyei *Sismánd*: *Nagy László*: *Forsch. d. Ung. Inst.* — Berlin 1927, 25). Így lett Hunyadban a magyar *Kabá*-ból *Kabesd*, a *Baj*-ból *Bajesd* stb. Bizonyos, hogy e hunyadi kun személynévek oláhországi kun kenézek emlékei.

²⁾ *Ortvay* (vizrajz) a zalamegyei *Kolon* pusztával azonosítja. (Korábban a *Pannonh. Rend-történet* is, I: 356.)

³⁾ Azt gyanítjuk, hogy ez van a fejérmegyei *Daj* (ma *Daja*, Adony, Taksony környékén) puszták nevében is. A *t-d* változásra pld: *Tal-mad* és *Dal-mad*, *Tarda* = *Dárda* stb.

Kolon sz.-névképpen nem fordul ugyan elő nálunk, de a vele alkalmasint egynek vehető *kulan* (= vadló, vadszamár) igen. (*Melich*: A honiogl. Magyarország: 40.) Ez az alak viszont helynévképpen nincsen meg nálunk.⁴⁾ De ez pusztán véletlen.

Bátky Zsigmond

Csongrádvármegye új közigazgatási beosztása. 1. *Csongrádi járás*. Járási Székhely: Csongrád. Csanytelek, Csongrád, Fábiansebestyén, Kistelek (szolgabírói kirendeltség), Magyar-tés, Sövényháza, Tömörkény. — 2. *Kiskundorozsmai járás*. Járási székhely: Kiskundorozsma. Algyő, Kiskundo-

⁴⁾ A karacsáj-török területen fekvő *Ucskulan* folyó és város nevében valószínűleg ez a szó van benne. Így magyarázza azt *Egli* is, viszont *Byhan* (*Buschan*: Illustr. völk. II.: 835) *Drei Gurte*-val fordítja. A *kulan* itt persze köznév. *Ló-hegye*, *Ló-tava* helynevek török területen gyakoriak. Alkalmasint ilyen képzés a belsőázsiai *Kulun-tó* (mongol neve *Dalai-nor* = tenger) neve is.

rozsma, Öttömös, Pusztamérges, Sándorfalva, Tápé. — 3. *Mindszenti járás*. Járási székhely: Mindszent, Derekegyház, Mindszent, Nagynágocs, Szegvár. — *Rendezett tanácsú városok*: Csongrád, Szentes (vármegyei székhely). — *Törvényhatósági jogú városok*: Hódmezővásárhely, Szeged.

Közigazgatási változások. *Baranya vm.* 1. Szopok község nevét Mecsek-újfalura változtatta. 2. Gerde, Rugasd és Kisvarjas kisközségek Gerde ideigl. néven kisközséggé egyesültek.

Nógrád és Hont közig. egyelőre egyesített vm. 3. Mátranovák nagyközség újból kisközségi szervezetben marad.

Somogy vm. 4. Ötvös és Kónyi kisközségek Ötvöskónyi ideigl. néven kisközséggé egyesült.

Vas vm. 5. Alsóság kisközség nagyközség lett.

Czakó István